

Get, sən Bakıya qayıdacaqsan...

Jalə MÜTƏLLİMOVA

Elə bir həftədəyik ki, müəllimlər, direktorlar yenə də gündəmdir. Yenə dinləmədən qarğalamalarla üz-üzədir bütöv bir sistem. Dəhşətli odur ki, “bir pis varsa, sistemdəki hər kəs pisdir” iddiası ortadadır. Düzü, bəzən axına düşüb gedir adam. Deyirsən yəqin artıq hər yer qara rəngdədir. Ağ gördüyüm də qaradır yəqin, sadəcə, gözlərimə ağ gəlib, görmürəm... Yeni durumun bu qədər qarışıq olduğu yerdə bir işıqlı üz, ağ sima həm də sənsənir, danışır. Anlarsan ki, gözlərin qapalı deyil, görürsən, duyursan, eşidirsən. Hələ işıqlı adamları tükənməyib dünyanın və məmləkətin.

Bu gün sizə təqdim etdiyimiz sima təhsil sisteminin işıqlı adamlarından biridir. “Məktəb illəri”ndəki həmsöhbətimiz Binəqədi rayon 313 nömrəli məktəbin direktoru, Respublikanın qabaqcıl təhsil işçisi Zakir Bayramovdur.

- Məktəbimiz 2007-ci ildə tikilib. Həmin ildən mən burada rəhbərlik edirəm. Amma ona qədər ondan başla desəniz, 1954-cü il təvəllüdüyüm, Salyanın Kürsəngi kəndində fəhlə ailəsində doğulmuşam. Kəndimizdə məktəbi səkkiz illik idi. 1961-ci ildə birinci sinfə getmişəm. Mənə dərs deyən müəllimlərin hamısı bu gün də yadımdadır. Onların bizə qayğısı, diqqəti, sevgisi bir başqa idi. İbtidai sinif müəllimimiz Hüseynbəla müəllim idi. İndi həyatda deyil. Amma çox işıqlı adam idi. Əlimdən tutub yazdırdığı ilk sözlər “ana” idi.

Atan gələndə deyəcəm...

Səkkizinci sinfi bitirəndə bir çoxları davam etmək istəmirdilər. Amma bizim ailədə dedilər, yox, bitirmək lazımdır. Kəndimizdən yuxarıda Yuxarı Xalac kəndinin çox güclü məktəbi var idi. Valideynlərim məsləhət gördü ki, orda təhsilimi davam etdirim. Onlar daha çox və daha yaxşı oxumağı tələb edirdilər. Mən deyə bilmərəm hansının üzərində diqqəti az olub, hansının çox, ikisi də eyni qədər bizimlə maraqlıdır. Dəyərindən kənarda qalmaq bizə imkan verirdilər. Ümumiyyətlə, elə bil zamanə o cür idi. Valideynlərin özlərinin ali təhsili olmasa da, uşaqlarına təhsil verməkdə maraqlı idilər. Bütün həyatlarını az qala buna sərf edirdilər.

Məndən də hamıdan tələb olunanları istəyirdilər. Oxumalıydım, özü də yaxşı oxumalıydım, başqa yolum yox idi. Amma dəcəl idim, o birlərdən çox dəcəl. Ən qorxduğum hədə isə anamın “atan gələndə deyəcəm” sözü idi. Anam o sözü dedimi, axan sular dururdu mənə gözümdə. Atam zəhmətli kişi idi. Bizi döyməyi olmazdı. Amma anam şükətlə deyirdisə, sözünü bitirəndə qədər diqqətlə üzümdə baxardı atam, sonra da üzünü çevirib gedərdi. Onun bu jəsti bizə bəs idi. Bəlkə əh

Ümummilli lider Heydər Əliyevin uğur dilədiyi gəncin məktəb direktorluğuna doğru yolu

pis sözdən də ağır idi o baxışlar. Sonra uzun müddət ona yaxınlaşıb nəsə deməyə, yanında danışmağa qorxurdum. Özümüzi yığırdırırdıq. Ailənin təsərrüfat işləri ilə məşğul olmağımızı görəndə atamın xoşuna gəlirdi. Mən də onun gözündə ucalmaq, həm də anama kömək etmək üçün o işləri ürəkdən görürdüm. Kitabımı da əlimdən yerə qoymurdum. Amma ortancıl qardaşımı keçə bilmirdim. Aramızda ən əla oxuyan o idi. Kimin dərslə bağlı nə problemi olarsa, ona yaxınlaşırdı. Düzünü deyim, bəzən sui-istifadələrim də olurdu. Özüm əziyyət çəkməyim deyər, qardaşımdan dəstək alırdım. Bilmirdim, o, bunu başa düşürdü, ya yox, amma heç zaman kömək etməkdən imtina etmirdi. Hətta başa düşürdüsə belə, yəqin ki, mənə sonbəhşikliyəm, dəcəlliyimə görə üzümə vurmurdu. Nə də olsa, uşaq idik, min oyunumuz vardı...

Direktor kimi fəaliyyətdə olduğum vaxtdan bəri atamın tövsiyələrinə əməl etməyə çalışıram. Səmi deyirəm, əməl etdiklərim sırasında hələ ududuğum olmayıb. Bəlkə elə qazandığımız uğurlarda da o qaydaların böyük rolu olub. Bu tədris ilinin başlanğıcında məktəbimizdən üç müəllim təltif edilib.

Çıxdı buz üstə qoçaq...

Bir məktəb yoldaşım var idi, Hüseyn adlı. Məktəbə həmişə bir gedib gələrdik. Qış aylarında ikimizin də ən sevdiyi bir iş var idi. Yolardakı üstü buz bağlayan xırda gölməçələrin üzərindən sürüşürdük. Bunu hər dəfə etmək üçün evdən bir az tez çıxırdıq ki, “qış oyunumuz” dərslə gecikməklə nəticələnməsin. Çünki bilirdilər və bizi danlayardılar. Nə isə... bir gün oynayanda buzu qırırdıq. İkimiz də suyun içinə düşükdük. Təsəvvür edin, səhər təzədən iki azyaşlı uşaq buzlu suya yıxılıb, paltarlar suyun içindədir. İkimiz də eyni vaxtda qayıtdıq ki, yox, evə dönmək olmaz, məktəbə... Çünki qızıl qayda var idi ailələrdə o zaman, nə olur olsun, dərslərdən qalmaq olmaz, dərs buraxmaq olmaz. Beləcə, suyumuz süzülüb-süzülüb məktəbə gedəsi olduq. Müəllim sinifə girən kimi uşaqlar dedilər ki, Zakir Hüseyn suya düşüb. Müəllim bizi ayağa qaldırdı, vəziyyətlə tanış oldu və direktorun yanına apardı. Direktordan qorxurdum, zəhmətli idi, amma humanist adam olduğunu da hamımız bildirdik. Tez evə gətirməyimizin məsləhət olduğunu bildi.

Müəllim elə insandır ki...

Mənimlə əmələ müəllim elə insandır ki, onun sayəsində gələcək qazanırsan. İndi yaşın o dönəmindəyən, müəllimlərimin xeylisi həyat-

da yoxdur. Amma həyatda olanda özlərinə, dünyasına dəyişəndən sonra da gedib məzarlarını ziyarət etməyə dirlər olub. Elə indi də həyatda olanlara baş çəkirim. İsmayıl və Sərəfraz müəllim həyatda. Onların dünyasını dəyişməsinə də, həyatda olanına da mən həmişə minnətdaram. Bilirsiniz, insan ədalətini və vicdanını itirməyə gərəkdir. Bu gün mən kiməmsə, nə qazanmışamsa, məhz onlardan öyrəndiklərim sayəsindədir.

Həmişə atamın bir sözü yadımdadır. Təhsil almaq hələ adam olmaq deyil. Misallar da göstərdi mənə, deyirdi bax, o filankəsədən savadlısı yoxdur, amma adam deyil. Ya da həyat elə gətirib ki, təhsil ala bilməyi deyər, birini göstərdi. Deyirdim axı ola bilməz, hamı onu sayır. Deyirdi hə, bala, o İNSANDIR, yaxşı insan olduğuna görə hamının hörmətini qazanıb. İnsanlar onu sa-

yır, sevir... Deyirdi, adam olmağı həyatda yaşayıb öyrənmək lazımdır. Bu, mənəmin qulağımda yaxşı bir sırğa kimi asılıb. Yaxşı adam olmaq üçün çalışmışam. Yəni yaxşı adam nə etməldirsə, ona etmişəm, indi nə qədər almıb bilmirəm.

Üç mükafatçı

Direktor kimi fəaliyyətdə olduğum vaxtdan bəri atamın tövsiyələrinə əməl etməyə çalışıram. Səmi deyirəm, əməl etdiklərim sırasında hələ ududuğum olmayıb. Bəlkə elə qazandığımız uğurlarda da o qaydaların böyük rolu olub. Bu tədris ilinin başlanğıcında məktəbimizdən üç müəllim təltif edilib. Yeri gəlmişkən, dövlətimizə və cənab Prezident İlham Əliyevə bu etimad üçün minnətdaram.

Kişi müəllimlər

Bir məqama xüsusi toxunmaq istəyirəm. İbtidai sinif gələn uşaqlara elə qadın müəllimlər dərs desə yaxşıdır. Çünki ilk müəllim təkcə təhsil vermir, həm də uşağa qarşı daha çox həssas olmalıdır. Uşağın gördüyü ilk ictimai adamdır ibtidai sinif müəllimi. Mən arzulayırdım ki, ibtidai metodistlərimizin çoxu elə qadınlar olsun. Ancaq yuxarı siniflərdə kişi müəllimlərim çoxluğuna tərəfdaram. Doğrudur, anlaşılındır ki, əməkdaşları o qədər böyük məbləğdə deyil ki, ailə başçısı olan kişi müəllimlər bir iş yerində kifayətlənsinlər. Bəlkə də bu üzən müxtəlif

fənlərin tədrisində də qadın müəllimlər çoxluq təşkil edir. Amma düşünürəm kişi müəllimlərin artmasına ehtiyac da var. Çünki biz məktəblərdə təkcə qızlar oxudub, böyüdüb, yetişdirmirik. Həm də xarakterli oğlanlarımız olsun istəyirik. Xarakterli oğlanların formalaşmasında isə kişi müəllimlərin böyük təsiri olur. Bütün problemlərə baxmayaraq, mən gənc nəsil həmkarlara deyirəm ki, gələn, qorxmaq, narahat olmağa dəyməz, gələn, müəllim olun oğlanlar, müəllimlik müqəddəs peşədir.

Kimsəyə demədiyim xatirə

Ali təhsilimi bitirmişdim. O vaxt təyinatların çoxunu rayon kəndlərinə verirdilər. Şəhər də elə bir yer idi ki, hətta rayondan gələnələr də geri getmək istəmirdilər. Təyinat müddətində şəhərdə müxtəlif iş tapıb işləyirdilər. Mən getdim. Pedaqoji İnstitutu bitirib qardaşımigildə bir az gözlədim. Təyinatımın verilməsini və diplomumu gözləyirdim. Könüllü almışdım təyinatımı. Kənd müəllimi kimi işləmək maraqlı idi. Sabirabad rayonuna təyinat aldım. Demişdim Moranlı, Həşimxanlı kimi uzaq kəndlərə də təyin etsələr gedəcəm. Bir yay axşamı idi. Alavada yaşayırdıq. Mikrorayona gedən yolda köhnə bazar vardı. Gördüm məndən altı-yeddi metr qabaqda bir qara maşın saxladı. Qapısı açıldı, maşından Heydər Əliyev düşdü. Mən onu o vaxta qədər ekrandan görmüşdüm. Gözlərimə inana bilmədim ki, efrirdə gördüyüm adam təsadüfən qarşımdadır. Bir dəqiqə içində adamlar onu dairəyə aldılar. Adamlarla söhbət edirdi, mən də heyətlə baxırdım. Bazar, bazar qiymətləri, adamların dolanışıqları ilə maraqlandı. Elə bil mənə tərəf yönəldi və sual verdi ki, sən tələbəsənmi? Dedim bu il bitirmişəm, qardaşımigildə təyinatımı və diplomumu gözləyirəm. Hara təyinat aldığını soruşdu. Dedim rayona gedəcəm. Güldü, soruşdu ki, bu, özünümü arzundur? Dedim bəli, ucqar bir kənd məktəbində müəllim olmaq istəyirəm. Bir neçə ildən sonra qayıdıb yenə təhsilimi davam etdirmək arzumu da bildirdim. “Oğul, yaxşı fikirdi, get, indi cavanların hamısı butkalarda su satır, amma ən düzgünün sən seçmişən. Get, sən qayıdacaqsan da...”. Mənə ilk xeyirdən Heydər Əliyev verdi. Mən o günü heç zaman da unutmuram.

Sabirabadın Qaratuğay kəndində 7 il kimya və biologiya fənlərindən dərs dedim. Sonra 1982-ci ildə kəndimizə qayıtdım, ata-anama baxmaq lazımdı. Ailəli idim. Atamgilin evinin yaxınlığında özümə ev tikdim. 1975-ci ildə Bakıya gəldim. Beş il də AMEA-nın Kibernetika İnstitutunda işlədim. Gördüm burada çalış-

mağın sonu yoxdur. Xətai rayonundakı məktəblərdən birində dərs hissə müdiri kimi fəaliyyətə başladım. 2007-ci ildən isə artıq Binəqədi rayonundakı 313 nömrəli məktəbdə direktor kimi çalışıram.

On iki günə on yeddi sinif

Məktəbə müəllimləri özüm toplamağa başladım. Təsəvvür edin, əmirimi verib təyin ediblər, bir məktəbdir, bir mənəm, başqa kimsə yoxdur. Sentyabrın 3-də mənə bildiriblər ki, 15-nə məktəb dərs ilinə tam heyətlə hazır olmalıdır. Məktəbi yığmaq üçün təxminən on iki günüm var. Bacarmayacağımıdan narahat olurdum. Bir katib götürdüm ştatla iş. Onunla başladım həm şagird qəbuluna, həm də müəllim seçiminə. 337 şagird üçün müraciət olundu. Bunun ardınca test sualları hazırladım ki, işə götürmək üçün müsabiqə keçirəm. Çox sürətli müəllim və şagird axını var idi, ədalətli olmaq şört idi. Bütün fənlər üzrə iki-üç müəllim işə götürdüm. Dərs ilinin başlanğıcına, yəni, on iki günə on yeddi siniflə fəaliyyətə başladım...
...İndi yüz müəllim, iki mindən çox şagirdlə yola davam edirik. Artıq bir neçə ildir respublika üzrə yaxşı məktəblər siyahısına düşə bilmişik.

Mühit həmişə vacibdir

Düşdüyüm mühit elə idi ki, oxumaqdan başqa yolum yox idi. Qardaşımın bir evdə qalırdıq. Bizi valideynlər işləməyə qoymurdur. Özləri bacardıqları qədər dəstək olurdular ki, fikrimiz ancaq dərslə, oxumaqda olsun. Üstəlik, təqaüdlərimiz vardı və qardaşım yaxşı tələbə olduğu üçün əlavə təqaüd də alırdı. Bu, bizə yetirdi. Bir də istər-istəməz böyük qardaşımın bir evdə qaldığımız üçün onun çevrəsinin təsirindən kənarda ola bilmirdim. Qardaşım daxil

hamısı oxuyan uşaqlar idi. Onların yanında olub oxumamaq, ya da aşağı qiymət almaq mümkün deyildi. İndi onların xeylisi ən müxtəlif vəzifələrdə çalışır. O zamana oxumayan adama birtərəf baxırdılar, ya xınlarına buraxmazdılar. Nəyə yəni oxumuram? O üzən qiymətlərim həmişə yaxşı olub. Yəni erköyün tələbə, oxumayan uşaq olmamışam. Şagirdin, tələbənin düşüncə mühiti də həmişə vacib saymışam. İndi də mühit vacib məsələdir. Çalışdığım müəssisədə bunu həmişə nəzərə alıram. Şagirdlərimiz üçün mübit mühit olmalıdır ki, onlar yaxşımı aydın seçə bilsinlər.

Müəllimin arzusu

Heç yadımdan çıxmaz, bizə ilk dəfə atom kimyasından mühazirə oxunurdu. Mardaxayev soyadı, milliyətə yəhudi müəllimimiz var idi. Mühazirənin ortasında dayanıb auditoriyaya diqqətlə baxdı və dedi ki, hamınız gəncsiniz, diqqətlə sizə baxanda adama elə gəlir, qarşısında coşqun çay var. Arzu edirəm ki, bu coşquluq, enerji sizi həmişə yaxşıya sarı aparsın, uşaqlar. Sizin üçün indinin ən yaxşısı, əla təhsil almağa çalışmaqdır. Sonra həyatınızda heç zaman belə firsətiniz olmayacaq, onda da “kaş ki” deyəcəksiniz...

SON: Zakir müəllim niyə bu fikirləri söhbətin sonunda söyləyirdi? Belə sonluq nəyə lazım idi axı? Anlamaq çətin deyil. Əminəm ki, bu, şagirdlərimizi “kaş ki”lərdən qorumaq arzusudur. Daha yaxşı nəticələrə can atmaları üçün bir çağırışdır. O dedi, mən qələmə aldım, qəzetimiz diqqətinizə çatdırırdı bu arzumu. Yenə də son seçim uşaqlarda, şagirdlərdədir. Kaş Zakir müəllim kimi təcrübəli müəllimlərdən bəhrələnməyi lazım bilələr. Sonra həyatda “kaş ki” deməmək üçün...